

Nagy Csilla kötete láthatóan egyszerre nyer és veszít azzal a nyitott koncepcióval, amellyel a válogatás rendelkezik. Az átkötések itt-ott megvalósulnak a különböző, olykor egymástól igen távoli szerzők, művek esetében, ám erős koherencia nem valósul meg. Kérdés, hogy ez-e a kellő befogadói elvárás, vagy helyesebb attitűd, ha egy kritikagyűjteményt a lazára fűzött szálak mentén igyekszünk olvasni, avagy, még ezen az elképzelésen is túlhaladva, kizárólag szakmai felhasználhatóság szempontjából érdemes az efféle kiadásokra gondolnunk? Nagy írásai mindenestre szakmailag fontos, párbeszéd- és vitaképes szövegek, amelyek egybegyűjtésével sokszínű, önkényes metszetét kapjuk az elmúlt tíz év szak- és szépirodalmi alkotásainak. (*Media Nova M – Nap*)

GOROVE ESZTER

Walt Disney China Miéville műhelyében

SEPSI LÁSZLÓ: *PINKY*

A magyar urban fantasy egyik leggyakrabban hangoztatott jellemzője (az egyre számosabb, ezt cáfoló példa ellenére is) az, hogy nincs. Sőt, még a modern városi környezetben játszódó bármilyen spekulatív irodalom is hiánycikk nálunk. Szerencsére mégis úgy tűnik, talán itthon is megindult valami az elmúlt évek során. A sci-fi-k közül mindenképp említésre méltók Gáspár András klasszikusai (*Kiáltts farkast I-II*), illetve a fordításairól is ismert Pék Zoltán első regénye, a *Feljövök érted a város alól*, vagy akár Brandon Hackett (Markovics Botond) időutazós könyvei (*Az időutazás napja*, *Az időutazás tegnappja*), de a tipikusabb urban fantasy területén is vannak fejlemények: László Zoltán (*Egyszervolt*, *Nagate*) és Csurgó Csaba (*Kukoricza*) kiváló szövegei után a *Pinky*vel Sepsi László is beírta magát a műfaj magyarországi történetébe.

A csekély számú, ám ígéretes hazai műfaji előzmény miatt a kritika hajlamos az újonnan megjelenő magyar fantasztikus irodalmat már a próbálkozás okán, ha nem is eleve pozitívan, de mindenképp biztatva és bizakodva fogadni. Nem mintha a *Pinky* rászorulna a jóindulatra, vagy tulajdonképpen a szigorú műfaji besorolásra. A regény recepciója jellemzően nem mulasztja el megemlíteni, hogy afféle hibridről van szó, amely kétféle közönséghez szól: egyszerre igyekszik kielégíteni a szépirodalomra és a zsánერიrodalomra vágyó olvasók elvárásait – mintha a kettő általában kölcsönösen kizárná egymást. Ebből az előítéletből talán csak annyi igaz, hogy fantasztikus világ építéskor célszerű óvatosan bánni a nyelvi innovációkkal, mert egy bizonyos pont után ellehetetleníti a megértést, egész egyszerűen azért, mert eldönthetetlené válik a metaforák metafora volta (az ilyen kudarcok tökéletes példája Tandori Dezső Hc. G. S. Solenard néven írt, *A Stevenson-biozmagória* című kísérlete). Kétségtelen, hogy a *Pinky* esetében olyan regényről beszélünk,

melyben egyszerre hangsúlyos az urban fantasyre jellemző világalkotás és cselekménybonyolítás, illetve egy olyan típusú nyelvi átgondoltság és reflektáltság, amelyet a „magasirodalom” szeret sajátjaként érteni. Sepsi azonban kiváló érzékkel találta meg a kettő közti egyensúlyt, jól olvasható, ám nyelvileg is izgalmas szöveget alkotva.

A történet (legalábbis egy darabig) egyszerű. A főszereplő, Jynx az öccse halála után nyomozásba kezd, és a név nélküli, semmilyen más valós vagy imaginárius városra nem hasonlító metropoliszt végigjárva sokkal iszonyatosabb dolgokat is kiderít, mint Caracal meggyilkolásának körülményeit. És hogy mi a címadó *Pinky*? Egy sűrű, rózsaszínű ital, amelynek elfogyasztása után az lehetsz, aki lenni akarsz. Első hallásra nem tűnik nagyon másnak, mint egy könnyű grapefruit-vodka shot, ami egyébként még a mi világunkban is egészen könnyen hozzáférhető, sőt, van, ahol tényleg pinky a neve. A *Pinky* világa azonban csak a felületén érintkezik a miénkkel (például náluk is Nirvana szól), és hamar tisztázódik, hogy Sepsi regényében a pinkyhez kapcsolható énváltás nem metafora, mint ahogy az alkohol esetében az lenne. „A legfontosabb különbség egy piás és egy pinkys között, ha rendesen hat a cucc, a teljes kontroll. [...] Amikor Mr. Pinky viccet mesél, nem galyododik bele a mondatokba, és nem lövi le a poént már a rabbi érkezésekor. A tekintete tiszta. A mondatai összefüggőek. A személyisége az, ami megváltozik.” (9) És amikor Jynx a regényben rendszeresen előforduló „Ki akarsz ma lenni?” kérdésre az Irvine Welsh-i „I choose not to choose” logikáját követve válaszol, azt is szó szerint érti: „Ki akarsz ma lenni, Jynx? / Erre az egyre tudtam a választ: szikla akarok lenni, egy darab kő, amelyik nem érez haragot, aminek nincs lelkiismerete, csak ül a mocsár közepén és figyel, ahogy történnek körülötte a dolgok. Választhatnám Buddhát vagy Jézust, de nem vágyom szeretetre, nem vágyom a megvilágosodottak nagyképűségére. Egy kő éppen elég lesz.” (19)

A nyomozás epizódjaiban felbukkanó természetfeletti szereplők, akik benépesítik a névtelen várost, gyakorlatilag kivétel nélkül a szándékolt önfeladás/önfeledés motívumát viszik tovább. Ilyen a Békák tava, vagy a *testből a lelket kipiszkáló* Hullazsák Hoskins, aki saját elmondása szerint csak azt viszi el, ami a tulajdonosnak egyébként sem kell. De ugyanez vonatkozik Dio papa pizzázójára, a Denevérré és követőire, igaz a csatornában élő, természet^{alatti} őserő, Apu esetében is, nem beszélve a csak suttogva említhető Akasztotról (egyébként a várostól hatvan kilométerre fekvő falu, az eredeti otthon neve is ez: „Le Pendu”, az akasztófa játék francia neve). Az identitás *felüggeszthetősége* a regény központi problémájának tekinthető, a végiglátogatott stációkon kívül ehhez kapcsolódik a horog különböző kontextusokban vissza-visszatérő motívuma is: a horog, ami a húsba mar, de mégis összetart, a horog útja, ami kifürkészhetetlen. „A horog akkor a legerősebb, amikor nem látszik.” (333) A horog, amellyel a kísérleti alanyt kell rögzíteni, és a horog, amely hozzákapcsolja a testhez a kallódó lelket: „a hús folyton csak emlékezni akar” (319).

Rokonszenves, hogy a *Pinky* összetett nyelvezetére sajátos fanyar humor jellemző, ami a lehető legváratlanabb szöveghelyeken bukkan fel, és ezek miatt az olvasó egy pillanatra már-már elhiszi, hogy a *Pinky* univerzumában minden rendben van, hogy zökkenőmentesen vonatkoztatható a regényen kívüli világra. „Bal-

oldalt egy bokszban unott portás ücsörgött, akin úgy állt az öltöny, mintha pizza lenne” (39), vagy máshol: „A rózsaszín úgy ragyogott a kocsmai homályban, mintha a délelőtti teleshopban akarnák eladni a szent grált” (116), esetleg: „Nem vagy az a szívtipró alkat, de ott van benned. Csak ki kell hoznod. Gondolj Casablancára, francokat, Casanovára.” (119) Az alkalmankénti humorforrások mellett a szöveg végig megőrzi azt az üdítően frusztráló tulajdonságát, hogy benne a metaforák (akár a technológia erős mágiakörnyezetében) teljesen kiszámíthatatlanul működnek. A már említett *borog*, a macskafélék/macskafajzatok, a felejtés különböző alakzatai folyamatosan módosulnak, állandó intellektuális kihívások elé állítva az olvasót.

Talán az egyetlen dolog, ami elégedetlenkedésre adhat okot, az a kötet terjedelme. A *Pinky* összesen 358, az átlagosnál talán egy kicsit kisebb oldalból áll – ebből a névtelen város olyan vázlatra bontakozik ki, ami egy javarészt funkcionális, ám mégsem túlzottan részletezett díszletet biztosít Jynx önismereti utazása számára. Összehasonlításképpen, a *Perdido pályaudvar*, China Miéville mesterműve, amelyre talán a leginkább emlékeztem Sepsi munkája (a kollektív rémálmok tematikája például egészen direkt utalás), 900 oldal körül van – és a szerző ezzel még bőven nem fejezte be Új-Crobuzon megalkotását (a *Vastanács* egész biztosan ezt a munkát folytatja, és részben az *Armada* is). Ez többek között azért is van, mert a város az egyik főszereplő – és ugyanez vonatkozik, a teljesség igénye nélkül a műfaj klasszikusaiból válogatva, Gaiman *Sosehojára* vagy Lukjanyenko *Őrség*-sorozatára is. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a *Pinky* univerzuma magában hordozza azt az összetettséget, amelyet az urban fantasy műfaján szocializálódott olvasók megkívánnak – sajnos azonban csak csírájában. A regény terjedelmét bőven kitöltené a felvonultatott mitológiának akár a fele is, így azonban a *Pinky* világa részben kidolgozatlan marad. Amit azonban látni lehet belőle, az egy vitathatatlanul eredeti hangulatú univerzum. Nyugtalanítóan idegen, ugyanakkor a mi világunk visszhangjait hordozza; mesészerű, mégis sötét és elfajzott.

Hogyan is lehetne mindezt körülírni? DrMáriásnak van egy provokatív sorozata *Műteremben* címmel, melyben a jelen és a közelmúlt közszereplőit jeleníti meg híres festők stílusában, „műtermében”, ahogy a képek címe is jelzi. A drMáriás-képek analógiájára megkockáztathatjuk, hogy a *Pinky* világa olyan, mintha Walt Disney nagy szemű, mosolygós, barátságosnak tűnő karakterei valamiképpen China Miéville keze alá kerültek volna ki: Walt Disney China Miéville műtermében. Vagy Madách Imre H. R. Gigerében. Alig várom, hogy jobban körülnézhessek benne. (*Libri*)

O. RÉTI ZSÓFIA